

A szegedi gyorsíróünnep.

A 23 éve nagy sikerekkel, komoly munkával működő Szegedi Gyorsírók Egyesülete kétnapos ünnepet rendezett. Országos esemény volt a szegedi kerületi versenyrés, amelyen a szegedi iskolák kivül a budapesti, debreceni, nyíregyházi, hódmezővásárhelyi, makói, csongrádi és szentesi iskolák tanulói is résztvettek. Nagyjelentőségű kérdéseket tárgyaló, a legkülönbözőbb irányokat összehozó volt a diszputálás, amelyet az egyesület a szegedi kereskedelmi és iparkamara dísztermében vasárnap tartott meg.

Dr. Radnai Béla másfél óras előadásában ismertette a magyar gyorsírási egységesítő törekvéseket. Az ő rendszert ajánlotta egységes gyorsírásnak. Dr. Boros Dezső szépen felépített beszédében a Gabelsberger—Markovits-rendszer hat évtizedet meghaladó sikereire mutatott rá. Minden mai rendszer eredője a Gabelsberger-rendszer, ahhoz kell az egységes gyorsírás megalkotásánál is visszatérni. Dr. Pap Sándor gyorsírói titkár kitűnő okfejtéssel a Gabelsberger-rendszer nagy gyakorlati értékére hívta fel a figyelmet. Dr. Kállai Emil, dr. Galamb Ödön makói főgimnáziumi tanár és dr. Nosz Gyula gyorsírói titkár szövegezték a kérdéshez.

A vasárnap délutáni diszputáción dr. Széll Gyula elnökölt. Megjelentek: dr. Dobay Gyula ny. kormánybiztos-főispán, tb. e. n. k., dr. Botlka Sándor rendőrfőkapitány, dr. László Adolf ítélőtáblai bíró, dr. Szász János ny. ítélőtáblai bíró, Nyáry György ny. felsőkereskedelmi iskolai igazgató, dr. Boros Dezső kir. főügyész, dr. Pap Róbert ügyvédi kamarai alelnök és sokan mások a szegedi közélet és gyorsírási élet jelesei közül.

Dr. Széll Gyula magas szárnyalású megnyilvánulásával üdvözölte a vendégeket és rámutatott arra a kétnapos küzdelemre, amelyen több mint nyolcszáz tanuló mérkőzött a tudás fegyverével. Dr. Dobay Gyula tartott ezután megemlékezést Szász Hugóról, a korán elhunyt egyesületi alelnökről. Dr. Gopcsa László kultuszminiszter c. államtitkár Fabró Henrikről emlékezett. Dr. Boros Dezső kir. főügyész pedig dr. Fabró Henrik szegedi szereplését, értékes munkásságát és Szeged gyorsírási életére gyakorolt nagy vonzerejét méltatta. Dr. Pap Sándor arról adott elő, hogy milyen mértékben tartson a gyorsíró rövidítéseinek megválasztásánál. László Béla debreceni felsőkereskedelmi iskolai tanár a gyorsírási lapok célját, feladatát ismertette. Dr. Nosz Gyula az egyesület gyorsírási tanszék felállítását sürgette.

Ezután az egyesület évi rends. közgyűlése következett, amelyen dr. Katona Dávid főtitkár évi jelentését adta elő. Majd a felszólítást ejtették meg. Tiszteletbeli elnökké választották Tóth József áll. felsőkereskedelmi iskolai igazgatót. Elnök lett dr. Széll Gyula, alelnökök dr. Tóth Imre és dr. Pap Róbert, ügyv. igazgató dr. Katona Dávid, I. titkár Eckerdt Elek, II. titkár dr. Schaffer János, ügyész dr. Kornis Béla, könyvtáros dr. Gerhauser Albert, pénztáros Braun Ilonka, ellenőr Elek Márton, I. jegyző Dömönkes Kálmán, II. jegyző Juhász Endre, háznagy Országh József. Választottak még 20 tagu választmányt és felügyelő bizottságot. A közgyűlés utolsó pontjaként kihirdették a versenyírás részleges eredményét:

A 270—300 fokon I. Abaffy László joghallgató, II. László János szegedi kegyesrendi főgimnáziumi tanuló.

A 220—230 fokon I. Sebestyén Péter joghallgató, II. Juhász Endre magántisztviselő, III. Abaffy László joghallgató, IV. Popper László szegedi áll. felsőkereskedelmi iskolai tanuló, V. Kohn Róbert szegedi áll. fk. tanuló, VI. Szabasztián Béla makói reál. tanuló.

A 220 fokon I. Szabasztián Béla Makó, II. Popper László Szeged, III. Szemző Aladár szegedi kereskedő, IV. Trebitsch Andor szegedi áll. fk. tanuló, V. Pártos László szegedi áll. fk. tanuló, továbbá Szervisz Béla szegedi áll. fk., Stark István szegedi kegyesrendi főgimn., Bartos László szegedi áll. fk. és Erdei István makói reál. tanuló.

A 180 fokon I. Popper Sándor Szeged és Párdy Irén debreceni női fk., II. Szervisz Béla, Szukits Zoltán, Szalczgruber Imre, Trebitsch Andor szegedi áll. fk., Hajdu Vanda debreceni női fk., Stark István szegedi kegyesrendi főgimn., Bartos István, Paku Sándor áll. felsőkeresked., Balla Ferenc szegedi kegyesrendi főgimn., Pártos László, Récey Gyula áll. fk., Erdei József Makó, Zeisler László

szegedi kegyesrendi főgimn., Kisházi Kálmán, Haasz Ernő szegedi áll. fk., Fái Sára debreceni női fk., Szabados József és Pető György szegedi áll. fk. tanulók.

A 150 fokon Kapitányi Mária szegedi női fk., Hajdu Vanda és Párdy Irén debreceni női fk., Kövecz Kálmán makói reál., Abos Ilona szegedi női fk., Szlovák Károly budapesti Vass-u. fk., Mecser József, Papp János szegedi kegyesrendi főgimn., Faragó Mária szegedi női fk., Neufeld László szegedi kegyesrendi főgimn., Denk József, Kisházi Kálmán szegedi áll. fk., Mocsári Anna debreceni

fk., Komlósi László szegedi áll. fk., Fichtl Lóna debreceni női fk., Róth Elza debreceni női fk., Kádár László, Herczeg Sándor szegedi áll. fk. és Dolnay Erzsébet debreceni női fk. tanulók voltak a legjobbak.

Az alsóbb fokok dolgozatainak megírására hosszabb időt vesz igénybe a beérkezett pályamunkák óriási számánál fogva. A dolgozatok az iskolák nemes közdelmeiről, folyton tökéletesítő munkájáról adnak számot.

Stresemann a nemzeti reálpolitikáról.

Páris, május 25. A *Matin* tegnapi száma táviratot közölt, amelyet Stresemann birodalmi külügyminiszter intézett a laphoz.

Németországban — mondja a miniszter távirata — nem vita tárgya a kormányzati rendszer; arról van szó, hogyan és mily eszközökkel tud az állam a mostani köztársasági formában fejlődni. A külföldön mulik, hogy a német nép óriási többsége Hindenburgnak a békés fejlődésre irányuló politikáját támogatja.

kájd támogatassa.

Németország még mindig arra vár, hogy közöljék vele azokat az okokat, amelyek miatt nem ürítik ki a kölni zónát s ebben a döntő kérdésben még mindig bizonytalanságban él. Franciaország és Németország közt a bizalom kérdésében támadt válságot meg kell szüntetni, hogy az európai államok viszonya ne legyen állandóan megrázkódításoknak kitéve.

Rektorválasztás az egyetemen.

Riesz Frigyes az egyetem jövő évi rektora.

A szegedi egyetem tanácsa vasárnap tartotta rektorválasztó ülését. A fakultások sorrendjében a filozófiai fakultás után a jövő esztendőre a rektort a matematika-természettudományi kar kebeléből kellett megválasztani. A rektorválasztást megelőző napok során több jelöltnek a neve is kombinációba került, de a rektorválasztó professzorok többsége az egyetemnek felszázados hagyományához képest döntött, mely szerint a rektori tisztség annak a karnak rangban legidősebb, de rektori tisztséget még nem viselt tanárát illeti meg, amelyik a rektori állás betöltésénél soron van.

A megválasztott új rektor, dr. Riesz Frigyes, az egyetem két matematikai tanszékének egyikét tölti be. Mint szakember, a legkiválóbb magyar matematikusok közé számít, akinek tudományos érdemei nemcsak nálunk, de a külföldön is ismeretese. Szerkesztője az egyetem által kiadott *Acta Scientiarum* számtani vonatkozású füzetének, amely gyűjtemény arra szolgál, hogy az egyetemi professzoroknak tudományos működését idegen nyelveken a külföld előtt is ismeretessé tegye. Szakirányu tanulmányaiért Riesz Frigyes néhány év előtt a magyar tudományos

Akadémia is tagjainak sorába beálasztotta. A múlt esztendő óta tagja Szeged irodalmi alakulásának, a Dugonics-Társaságnak is.

A szegedi egyetem szempontjából az új rektorra fontos feladatok várnak. A szegedi egyetemnek most vannak a sorsdöntő napjai és ha sikerül az egyetemet, mint intézményt Szeged számára megmenteni, a következő esztendő feladata lesz, hogy az egyetemet igazán megerősítse, a további fejlődés alapjait lerakja és

a nyugodt, tudományos működés lehetőségét az összes karok számára biztosítsa.

A következő hónapok során kell eldölni az egyetemi építkezések ügyének is, mert csak ezek végrehajtása után lehet igazán elmondani, hogy a száműzött kolozsvári egyetem igazán ott-hont talált Szegeden.

A rektorválasztó ülés határozatát az egyetemi tanács a vallás- és közoktatásiügyi miniszterhez tartozik a törvény értelmében felterjeszteni. Az új rektor a jóváhagyás leérkezése után veszi át a mostani rektortól, dr. Csengery Jánostól hivatalát.

Középkori történet Békéscsabán.

Miért kellett meghalnia Fábrián Zsófinak?

A szegedi ítélőtábla a napokban olyan bűnügyet tárgyal, amelynek hallatára az ember a középkorba képzei magát, vagy legalább is a boszorkányüldözések idejébe. A babonán rágódó akkori gyöngye elmék ártalmasnak találhattak viziójukban valakit, talán jóhiszeműleg is vádolták Rózsa Antalt, hogy eladta a törököknek az esőt, azért van szárazság, — a huszadik században mégis meg kell döbbeni a kulturáltság olyan fokán, amelyen tavaly februárban egy békéscsabai siketnéma koldusasszony életébe került.

A dolog ott kezdődik, hogy élt Csabán egy Tokár Vince nevű parasztleány, mindig dili egy kisse, aki nem irtózott a kuruzslástól sem. Igaz ugyan, hogy a szembajt imával gyógyította, a gyomorbetegséget szódabikarbónával, de nyilvánvaló, hogy volt szuggesztív ereje.

Vince 1923-ban megnősült, de alighanem nagy fába vágta fejszéjét, mert a lakodalom utáni harmadik napon már megbetegedett s állandóan arról panaszkodott, hogy a szellemek üldözik, fojtoztatják. Hosszu heteket fektet ágyban, nyert, ugatott, bögött és számos tanu látta nyekán a fojtoztató, kezén a harapás nyomát.

A szellemek bántották, magyarázta Vince, de ezekkel a titokzatos lényekkel kivül senki se találkozik.

Tavaly februárban több barátja tartózkodott a betegágya körül, ezeknek is régi panaszát ismételte. (Közben ugatott és nyertett néhányat.)

Egyszer aztán földért az arca. — El fog jönni értem a szellem, aki belebújt egy vén asszony testébe. Ne engedjétek, hogy bántson, üssék az agyon

s dobjátok át a kerítésen. De óvatosak legyetek, mert nagyon erős, nem lehet vele olyan könnyen elbánni. Titeket is elvisz.

Böggő, nyertett néhányat, úgy folytatta:

— Háromat fog kopogni az ablakon, háromat az ajtón, aztán bejön és elviszi az életemet.

A legnagyobb bonyodalmak nagymestere, a régi szinműről elkoptatott véletlen, akkor bolondos tréfát csinált. Délután tíz óra tájban a szobában levők három kopogtatást hallanak az ablakon, nemsokára az ajtón s belép egy öregasszony, akit sohasem láttak, tart egyenesen Tokár Vince ágyának.

A jóbarátokat hallatlan izgalom fogta el. Korsós Mihály fiatal legény felugrott, vállon ragadta s rákiáltott.

— Áll, ki vagy?

Választ se várt, fölkapott egy székercét, fejbeverte, hogy elszédült s átlokte a konyha küszöbén.

Csatári Imre, a másik jóbarát, hogy ő is kivegye részét a szórakozásból, egy bottal kettőt, Turzó Mihály baltával háromat ütött rá, amely példát Tímár György is követte. A szegény öreg „boszorkány” akkor már élettelenül hevert elnyulva. Megragadták hát, kicipeltek az udvarra s a kerítésen át kidobták az utcára.

Ezt elintézték, mondták a jól végzett munka boldog tudatával s visszaverték beteg barátjukhoz.

Hát, uramfia, az már felült az ágyban, jókedvűen nevetett s azt erősítgette, hogy semmi baja.

Az agyonvert öregasszonyt Fábrián Zsófiának hívták, a szegényháznak volt a lakója, siketnéma és sohasem

derült ki, hogy mit akart Tokárról, miért ment a házba. Súlyos sebszélését még három hétig viselte, de aztán belehalt. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a ballacsapások csontlig szaggatták a koponyáját s gennyes agyhártyagyulladás származott belőlük.

— Tokár Vince, mondta tovább az orvos, a legnagyobb valószínűség szerint tébolyedottságban szenvedett, mely üldöztetési jellegű volt. Baja gyermekkorában kezdődött, később erősödött, laikusok ezt észre se vették. A testén levő fojtogatásokat, harapásokat ő maga idézte elő. A vádlottak egészséges ifjak, normális idegrendszertűek, de nem lehetetlen, hogy az eset alkalmával pszichikaillag fertőzöttek voltak. Azonban su'osuggesztíós állapotuk csak a kulturálatlanság jele. Ez nem fokozódott az öntudatlanság állapotaig s így akartuk szabad elhatározási képességével rendelkeztek.

Ezt a véleményét elfogadta a gyulai királyi törvényszék is, amely bizonyítva látta, hogy a négy legény a beleszobában támadásra készen várta a „boszorkányt”. Hiszen ott volt kéznél a balt, a szekerce, a bot. Tehát kulturálatlanságuk, középkori gondolkodásra mutató észjárásuk, nem idézett elő bennük olyan foku elmezavart, amely akaratuk szabad elhatározási képességét megszüntette volna.

Az erős felindulást nem látta a törvényszék a cselekedetben, hiszen a vádlottak beismerése szerint is csak megijedtek, ezért őket halált okozó testi sértés büntette címén fejenként másfél évi börtönrre ítélte.

A szegedi királyi ítélőtábla ezt a büntelést egyenként öt hónapi börtönrre szállította le s megállapította az erős felindulást. Az idézte ezt náluk elő, hogy Tokár Vince beszéde folytán babonás félelemben várakoztak az öregasszonyra, aki — siketnéma lévén — a felszólításra nem válaszolhatott.

— Kétségtelen, mondja indokolásában az ítélőtábla, hogy a vádlottak az elmebeteg Tokár Vince látományának élénk színekkel való lefestése és üldöztetésének hamis bizonyítékokkal való megerősítése után babonás hajlamuknál fogva annak befolyása alatt cselekedtek. Ez a hatás: az éber szuggesztív, befolyása azonban épp abban különbözik az öntudatot felfüggesztő hipnotikus szuggesztíótól, hogy nem lévén ellenállhatatlanul ható erő, az öntudatot legföljebb szűkíti, de sohasem szünteti meg. Ez a behatás nem valamely emberfeletti képesség folyamánya s az akarat-kialakulásnak nem valamilyen abnormális tényezője. Rendkívüli helyzetképek festésével az agitátor is szuggesztív hatást gyakorol hallgatóira, de az akaratra ható, célba vett eredmény mindig attól függ, hogy milyen ellentállás talajra talál. Vádlottak tap-szalatlan, alacsony műveltségű, babonára hajló egyének, kiknek ennél fogva gyenge ellentállóképességük volt a Tokár Vince által rájuk gyakorolt befolyással szemben. Az éber szuggesztív hatás, mint mindig, úgy ezuttal sem függesztette fel a vádlottak szabad akaratelhatározási képességét, amint ez az általuk elgondolt, tervszerűen és következetesen keresztül vitt, emlékeztükben megrögződött cselekmények mozzanataiból is kiviláglik. Mindezeknél fogva az ítélőtábla úgy találta, hogy vádlottak akaratuk szabad elhatározóképességében annak idején csupán korlátozva voltak.

Tévesnek minősítette a Tábla a törvényszéknek ami álláspontját, amely egymást kizáró elemeknek állítja szembe a felindulást az ijedséggel. Az erős felindulást le'rhozhatja, ugymond, minden lelki izgalom, tehát szígyen, harag, bosszúság, félelem, ijed eg egyaránt. A vádlottak is a válasz elmaradása folytán ijedségükben mindinkább felizgult kedélyállapotban bántalmazták és dobált ki az utcára a siketnéma koldusasszonyt.

Enyhítő körülmények: alacsony műveltségük, babonára való hajlamosságuk s a véletlen, amely épp akkor vitte a tetthelyre Fábrián Zsófiát.

A vádlottak és védőjük az elítélés miatt, dr. Boros Dezső királyi főügyész a vádtól eltérő minősítés és a 92. § alkalmazása miatt, a vádlottak terhére, jelentettek be semmisségi panaszt. Így aztán végső fokon a Kuria dönt ebben a középkori történetben.